

1. UVOD

Odabir teme iz predmeta Povijest sporta nije bio lagan, ali kako smo mi ciljali na najbolji rad, odluka je pala na najtrofejnijeg i najplemenitijeg hrvatskog sportaša Matiju Ljubeka. Saznanjem o njegovom nadasve fascinantnom životu i teškim radom smo bile oduševljene, pa smo i iz tog razloga htjele malu dublje ući u tematiku njegova života.

Poruka ovog rada je da ljudi upoznaju Matiju Ljubeka kao običnog čovjeka, a opet s druge strane neponovljivu legendu hrvatskog sporta, čovjeka koji je do svega što je imao u životu došao svojim upornim radom, “samo sa svojih deset prstiju” ,radeći i uživajući u onome što je radio.

Zanimljivo je, ali i jako tužno, kako je taj velikan hrvatskoga sporta iz ničeg napravio nešto o čemu mi “smrtnici” možemo samo sanjati, a onda je tako naglo i tragično prekinut njegov život koji je praktički tek bio na početku, jer je Matija mogao i htio još puno toga korisnoga napraviti za Hrvatsku, Hrvate, hrvatski sport i sve mlade nade hrvatskog sporta.

Nadamo se da će Vas ovaj seminar uvjeriti kakav je zapravo Matija Ljubek bio i da će te jednom kada Vas netko upita: “Tko je Matija Ljubek?” , osim da je najtrofejniji sportaš, reći da je on bio i puno više od toga.

2. POVIJEST KAJAKA I KANUA U SVIJETU I JUGOSLAVIJI

Kajakaštvo kao zajednički naziv za sportsku granu veslanja na posebnim čamcima, tj. kajacima i kanuima gdje veslači su okrenuti u smjeru veslanja, a pokreću čamac veslima koja nemaju oslonac.

Kajakaštvo nastaje iz upotrebe kajaka i kanua u turističke i izletničke svrhe. Pojedinci su pomoću takvih čamaca otkrivali prirodne ljepote, logorovali uz jezera i rijeke. U različitim zemljama kajakaštvo se razvila no različite načine, ali uglavnom su se za čamce uzimali prototipovi čamaca domorodaca, npr. eskimski kajak i kanu sjevernoameričkih Indijanaca. Početak kajakaštva vezano je i uz podvig Škota J. MacGregora. On je 1865. u svom krutom kajaku pod imenom "Rob Roy" preveslao čitav niz europskih rijeka. Kad se vratio u V. Britaniju 1866. svoj je čamac izložio u Kristalnoj palači u Londonu. Te godine je i osnovan prvi europski kanuistički klub *Royal Canoe Club*. Godine 1871. osnovan je prvi kanuistički klub u SAD-u koji se zvao *New York Canoe Club*, dok je 1880. osnovan prvi kanuistički savez American Canoe Association. Takvi savezi razvijaju se prvo u Kanadi i V. Britaniji, a prvi takav savez u kontinentalnoj Europi osnovan je 1913. sa sjedištem u Münchenu. Dvadesetih godina 20.st kajakaštvo se naglo širi i godine 1920. inicijativom W. Van B. Claussena iz Washingtona osnovan je Međunarodno predstavništvo za kajakaštvo (*International Representation for the Canoeing Sport - IRK*). 1923. održana su prva natjecanja u kajakaštvu i to u Švedskoj, u gradu Göteborgu. Dok je prvo Europsko prvenstvo bilo održano 1933. u Pragu. Na sastanku 1934. Međunarodnog olimpijskog odbora (CIO) u Ateni, veslanje kajacima i kanuima uvršteno je u program Olimpijskih igara 1936. u Berlinu. Pobjednici u kanu jednokleku na 1000 m bili su K. Amyot iz Kanade na prvom mjestu, Čeh B. Karlik na drugom mjestu, i kao treći plasirao se Nijemac E. Koschik. U kanu dvokleku na 1000m prvi su bili Česi, drugi Austrijanci i treći Kanađani, dok su u kanuu dvokleku na 10 000 m prvi bili Česi, a Austrijanci i Kanađani su zamijenili svoje pozicije. Na idućim Olimpijskim igrama 1948. u Londonu uvrštena je još jedna disciplina kanua i to kanu jednoklek na 10 000 m.

Godine 1946. osnovana je Međunarodna kajakaška federacija (International Canoe Federation- ICF), te je ta organizacija zamijenila dosadašnji IRK.

Kajakaštvo se u Jugoslaviji pojavilo 1919. i to u Zagrebu. Pioniri kajakaštva bili su M. Jurinčić, braća Zinaja i Pandaković, D. Paulić, L. Priester i drugi. Prvi jugoslavenski kajak klub Zagreb osnovan je 20.1.1931. s klupskim domom na obali rijeke Save. Na kongresu IRK 1932. u Beču omogućeno je Kajak klubu Zagreb da postane član IRK i sudjeluje na prvom Europskim prvenstvu 1933. u Pragu. Prije Olimpijskih igara u Berlinu 1936. osnovan je Jugoslavenski kajakaški savez sa sjedištem u Zagrebu. Kajakaštvo se sve više razvijalo te je 1950 obnovljeno članstvo u ICF, tako da su se jugoslavenski kajakaši i kanuisti natjecali na PS i OI.

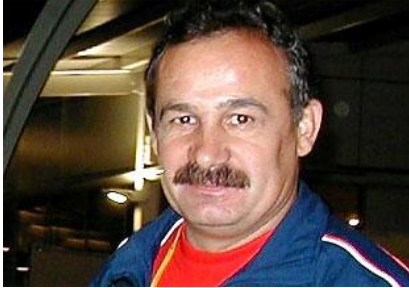
3. KAJAK I KANU U HRVATSKOJ

Hrvatski kajakaški savez osnovan je 26. 8 1939. godine u Zagrebu. Postao je članom Međunarodne kajakaške federacije (ICF) 31.10.1992, a članom Europskog kajakaškog udruženja (ECA) postao je 11.12.1993. Trenutni predsjednik je Marko Čurković, dopredsjednik Krešimir Beg, dok je glavni tajnik, ujedno i predstavnik saveza u ECA-u, te predstavnik ECA-e u izvršnom odboru ICF-a, Branko Lovrić. HKS kao i svaki drugi savez ima svoju skupštinu, izvršni odbor, nadzorni odbor, stručni odbor, odbor za kajakaštvo na mirnim vodama, odbor za kajakaštvo na divljim vodama, sudački odbori, komisija za međunarodne odnose, komisija za marketing i financije, komisija za izdavaštvo, stegovna komisija, zdravstvena komisija, komisija za registraciju.

Trenutačno u Hrvatskom kajakaškom savezu registrirano je 21 klub i to su:

KKK Belišće	KKK Marsonija
KKK Cibalae	KKK Matija LJubek
KKK Delta sport	KKK Našice
KKK Hrvatska Kostajnica	KKK Odra
KKK Ilok	KKK Oriolik
KKK Jarun	KKK Rab '83.
KKK Končar	KKK Razvitak
KKK Kupa	KKK Sveta Ana
KKK Vukovar '91.	KKK Zagreb
KKK Mračaj	KKK Varteks
KKK Vrsar	

4. ŽIVOT MATIJE LJUBEKA

Matija Ljubek rođen je 22. studenog 1953. u malom slavonskom mjestu Belišću. Rođen je u brojnijoj obitelji uz jednog brata i dvije sestre. Osnovnu i srednju školu završio je u Valpovu te je usputno radio i u Kombinat u Belišće. Diplomirao je na Pedagoškom fakultetu u Osijeku 1980. godine s diplomskim radom “Razvoj kanu – kajak sporta u Belišću”, a vjerojatno su ga za taj rad, osim rezultati, inspirirale i Titove riječi :“Pogrešna je i vanredno štetna teorija da samo velike zemlje, samo veliki narodi mogu dati dobre rezultate, bilo u sport, bilo u nauci.”

U mladim danima bavio se nogometom, atletikom i dizanjem utega, no prevladala je ljubav prema vodi i kanuu. Voljeli su ga nazivati fanatikom iz orahove ljuske i brkatim delijom. Sa svojih natjecanja nije se uvijek vratio s medaljom, ali su ga njegovi sugrađani dočekivali kao živu legendu., što dokazuje stari novinski članak s naslovom “ Ne tuguj, Matija!” koji je izašao nakon Svjetskog prvenstva na jezeru Pančarevo kraj Sofije gdje je Matija na 500 m bio osmi, a na 1000 m peti. Aktivno se prestao baviti kanuom 1988. godine na svojim posljednjim Olimpijskim igrama u Seulu.

20.1.1991. u 19:45 Matija Ljubek je kao suvozač doživio tešku prometnu nesreću na raskrižju u Kostajnici. Ljubek je zadobio teške unutarnje povrede i četiri puta mu je stalo srce. Nekim čudom i zaslugom snage duha i tijela Matija se oporavio, ali više nije mogao trenirati. Sredinom devedesetih obitelj Ljubek seli se u Zagreb zbog obnašanja dužnosti Matije Ljubeka u HOO-u. Matija Ljubek sve to vrijeme radio je kao i trener mladim i perspektivnim sportašima, tj. kanuistima.

Nakon povratka iz Sydney-a 2000. godine Matija dolazi u Slavoniju iz obiteljskih razloga. Kobne večeri 11. listopada 2000. u 19:50 Matija je ubijen hicima iz puške svog šogora. Pokopan je 16. listopada na Mirogoju uz pratnju mnoštva koji su ga cijenili kao sportaša, ali i kao čovjeka skromnog i upornog kakav je uvijek bio i ostao.

I dan danas uz njegov grob stoji njegova skulptura, rad akademskog kipara Stipe Sikirice i riječi pjesnika Enesa Kiševića .

“Ne nisam zaspao, nisam
Nit utješnu liru ti sviram,
Nad snom ko nekoć ja bdijem
Slobodan sasvim i miran.”

5. MATIJA LJUBEK – SLAVONAC SA ZLATNIM VESLOM

Najuspješniji hrvatski olimpijac svih vremena, direktor multisportskih aktivnosti Hrvatskog olimpijskog odbora (HOO) koji je već za života postao legenda, cijenjen i poštovan sportaš i sportski djelatnik. Jedan od najboljih svjetskih kanuista najveći je hrvatski olimpijac svih vremena i osvojio je četiri olimpijske medalje: zlato i broncu u Montrealu 1976., zlato i srebro u Los Angelesu 1984. Ljubek je karijeru započeo relativno kasno u rodnom Belišću, ali je upornim radom ubrzo postao najbolji svjetski kanuist koji je, osim olimpijskih medalja, osvojio čak 300 odličja na različitim natjecanjima. Uzlet na međunarodnoj sceni započinje na Svjetskom prvenstvu 1975. u Beogradu, kada je u kanuu jednokleku na 1000 m osvojio treće mjesto i prvu svjetsku medalju za našu kanuistiku.

Fotografije i odličja Matije Ljubeka našle su svoje mjesto i u kući slavnih Olimpijskog muzeja u Lausannei. U HOO je obnašao sve funkcije, od člana Vijeća do dopredsjednika HOO-a, profesionalno je bio izvršni direktor HOO-a, direktor multisportskih aktivnosti, a dužnost šefa Misije HOO-a obnašao je na Mediteranskim igrama u Bariju i na Olimpijskim igrama u Sydney-u 2000. godine.

Matiju Ljubeka će generacije sportaša pamtiti kao čovjeka koji je u svom kanuu klečao, ali nikad nije pokleknuo, ni kao sportaš, niti kao dužnosnik...

6. NAJVEĆA POSTIGNUĆA MATIJE LJUBEKA

Matija Ljubek bio je svestran sportaš, ali je ipak najveće rezultate postigao u kanuu. U svojoj bogatoj karijeri osvojio je 4 olimpijske medalje, 10 svjetskih medalja i oko 300 medalja sa ostalih natjecanja. Već kao dvadesetdvogodišnjak osvojio je prvu medalju na svjetskim prvenstvima i to broncu u kanuu jednokleku na 10 000 m. To mu je bio dodatni poticaj da se još bolje pripremi za Olimpijske igre u Montrealu 1976. Na tim Olimpijskim igrama oduševio je sve oko sebe i nadmašio sva očekivanja. Osvojio je broncu u kanuu jednokleku na 500 m s rezultatom 1:59,60, te bio još bolji na 1000 m u kanuu jednokleku gdje je osvojio zlatnu olimpijsku medalju s rezultatom 4:05,51. Sljedeće natjecanje, na kojemu je Ljubek dokazao svoju nadmoć, bilo je Svjetsko prvenstvo 1978. godine gdje je osvojio prvo mjesto u kanuu jednokleku na 1000m i treće mjesto na 10 000 m. Zatim na Mediteranskim igrama u Splitu 1979. trostruki je pobjednik i to u kanuu jednokleku na 500 m i 1000 m te na 500 m u kanuu dvokleku. Druge svoje Olimpijske igre 1980. u Moskvi odvezio je nažalost bez medalje, iako je u kanuu dvokleku s Mirkom Nišovićem bio jako blizu bronce na 1000 m, no nažalost domaćini su ipak bili bolji. Jednu godinu poslije proslavio je dobitak srebrne medalje svjetskog viceprvaka na 10 000 m. Tih godina počinje sve više i češće trenirati sa partnerom u kanuu dvokleku Mirkom Nišovićem. Na idućem Svjetskom prvenstvu 1982. koje se održalo u Beogradu osvaja zlato na 500m i srebro na 1000 m u kanuu dvokleku, a 1983. također na Svjetskom prvenstvu u finskom Tampereu osvaja zlato i broncu u istom disciplinama kao i prethodne godine. Na Olimpijskim igrama u Los Angelesu 1984. Matija Ljubek se opet penje na postolje i to dva puta. U kanuu dvokleku na 500 m u paru s M. Nišovićem osvaja prvo mjesto s rezultatom 1:43,67, dok na 1000 m isto u kanuu dvokleku osvaja srebrnu medalju s vremenom 3:41,56. Godine 1985. u belgijskom gradu Mechelenu održano je Svjetsko prvenstvo na kojem su M. Ljubek i M. Nišović uzeli broncu na 1000 m i zlato na 10 000m. Godine poslije u Montreal na 10 000 m ostali bez medalje na četvrtom mjestu, te na idućem Svjetskom prvenstvu također nisu ništa osvojili. Na svojim posljednjim Olimpijskim igrama u Seulu 1988. M. Ljubek se oprašta od aktivnog bavljenja, te nažalost napušta te igre bez ijedne medalje.

7. POČASTI OLIMPIJCU MATIJI LJUBEKU

7.1. KIP MATIJE LJUBEKA

Matija Ljubek je sportaš koji se duboko urezao u knjige hrvatskog, ali i svjetskog sporta. Kako je on pridonio puno razvitku kajaka i kanua, ali i općenito razvoja sporta u Hrvatskoj tako se sada njemu bližnji ljudi, ali i ostalo građanstvo želi odužiti i zahvaliti za sve što je on učinio. Kako bi se uvijek pamtio taj veličanstveni olimpijac, na zahtjev Hrvatskog olimpijskog odbora, točnije pokojnog glavnog tajnika Andrije Mijačike, akademski kipar Stipe Sikirica izradio je spomenik koji je postavljen na Ljubekovom vječnom počivalištu na Mirogoju. Na otkrivanju ovoga spomenika prisustvovali su mnogi ljudi iz HOO, iz Kajak i kanu klubova, te naravno obitelj i prijatelji. Tako je na otkrivanju spomenika predsjednik Kajak i kanu kluba Belišće Stjepan Krznarić istaknuo olimpijska, ali i ostala postignuća M. Ljubeka te je naglasio: “Njegovi dosezi i danas su teško ponovljivi i trajniji su spomenik od ovoga.”

7.2. NAGRADA HRVATSKOG OLIMPIJSKOG ODBORA – MATIJA LJUBEK

Hrvatski olimpijski odbor dodjeljuje svake godine pojedincima i organizacijama nagrada za životno djelo u djelatnosti sporta, tj. za dugogodišnji doprinos razvoju i promicanje sporta u Republici Hrvatskoj. “*Nagrada - Matija Ljubek*” preimenovana je 12.11.2003., a do tada zvala se “*Trofej Hrvatskog olimpijskog odbora*” koji se dodjeljivao od 1994. godine. Preimenovana je radi spomena na najtrofejnijeg hrvatskog olimpijca. Ona može biti dodijeljena pojedincu odnosno organizaciji samo jednom, a svake godine se dodjeljuje 5 takvih nagrada i to na svečanosti Velikog dana hrvatskog sporta 17. siječnja. Pobjednici natječaja dobijaju povelju i portret – skulpturu Matije Ljubeka, rad akademskog kipara Stipe Sikirice. Skulptura je visoka 30 cm i izrađena je u bronci, a uz nju se i dobiva povelja. Nagrada se može dobiti samo jedanput i da bi pojedinac dobio tu nagradu mora ispuniti sljedeće uvjete:

- da u športskim udrugama aktivno djeluje najmanje 30 godina
- da je navršio 60 godina života
- da je postigao značajna ostvarenja na području znanstvenog, stručnog i pedagoškog rada u športu
- da je postigao značajne rezultate kao aktivan sportaš
- da je aktivno utjecao na razvoj sporta,

dok jedna organizacija mora ispunjavati sljedeće uvjete:

- da djeluje najmanje 40 godina
- da djeluje na unapređenju tjelesne i zdravstvene kulture djece i mladeži, odnosno sportsko-rekreacijskih aktivnosti, ili
- da je ostvarila iznimne sportske rezultate, odnosno dala značajan doprinos razvoju pojedinog sporta ili sporta u cjelini.

7.3. KKK MATIJA LJUBEK

Klub je osnovan na osnivačkoj skupštini 16.11.2000., a registriran je kao športska udruga 06.12.2000. Od 2000. – 2003. predsjednik je bio prof. dr. sc. Dragan Milanović, a od 2003. predsjednik je Ivan Lončarević, dok je Štefica Mihalić – Grigić potpredsjednica. KKK Matija Ljubek je vrlo mlad klub, ali svake godine ima sve više i više članova kao i bolji rezultata. Neki od njih su: 2001. je bilo njihovo prvo državno prvenstvo gdje su juniori ostvarili titulu prvaka države. 2002. seniori su postali viceprvaci države kao i 2003. Dok su 2004. seniori državni prvaci, a 2005. opet postaju viceprvaci države. 2004. i 2005. postali su prvaci u kajaku prve hrvatske seniorske lige.

Mlađi sin Matije Ljubeka, Nikica Ljubek, krenuvši očevim stopama postao je članom Kajak i kanu kluba Matija Ljubek. Neki od njegovih najboljih rezultata: 1997. u disciplini C-2 na 1000 m s Emanuelom Horvatičekom osvaja drugo mjesto na Svjetskom juniorskom prvenstvu, 1998. u disciplini C-2 na 500 m s Draženom Funtakom, bivšim članom KKK Matija Ljubek, osvaja četvrto mjesto na Svjetskom seniorskom prvenstvu, a 2000. sudjeluje na OI u Sydney-u.

7.4. OSTALE POČASTI MATIJI LJUBEKU

Svake godine održava se *memorijalna* utrka “Matija Ljubek” na 1000 m u kanuu jednokleku. Naravno ta disciplina je i jedna od najzanimljivijih, a također nagrade na toj utrci su jako vrijedne.

U svom rodnom gradu, Belišću, sugrađani su ga proglasili počasnim građaninom tog grada i također su novoizgrađeni prilaz Dravi nazvali Šetalištem Matije Ljubeka. Inače Matija je često u svojim mladim danima tamo dolazio trenirati i kao veliki zaljubljenik u veslanje tamo je provodio veliku većinu svog vremena stoga je to šetalište zaslužno dobilo njegovo ime.

2004. godine šetalište uz Jarun, tj. Aleja mira preimenovana je u Aleju Matije Ljubeka. Matiju Ljubeka su i za života veoma veličali, i to s pravom, a poslije smrti ljudi mu se još uvijek dive na njegovim gotovo nedostižnim postignućima.

8. ZAKLJUČAK

“U Montrealu je rođen još jedan veliki šampion. Bio je to Matija Ljubek, kanuist iz Belišća koji je u kanuu jednokleku osvojio jednu zlatnu i jednu brončanu medalju, pa nam je odjednom jako važan postao sport za kojeg ranije skoro nismo ni znali da postoji. Na beogradskom aerodromu pojavio se s medaljama oko vrata, ljudi su ga grlili i ljubili, a posljednje sekunde njegovih olimpijskih trka još dugo će se vrtiti po televizijskim ekranima, pa će nakon tisućite reprize nacionalna sportska ekstaza postati slična antičkome mitu iz školskog udžbenika, čija dojmljivost nije u onome što se dogodilo nego u načinu na koji čovječanstvo to doživljava. ” Ovo su bile riječi pisca Miljenka Jergovića koji je i nakon puno godina s istim žarom opisao pobjede Matije Ljubeka i to nam se jako sviđa, ali se uopće ne slažemo s tim da nije bitno ono što se dogodilo, nego način na koji to čovječanstvo doživljava, jer ne bi ni bilo tog divnog doživljaja da nije bilo tih još divnijih pobjeda. Naše mišljenje je da ste vi sami nakon našeg seminara shvatili da ipak i mi obični “smrtnici” ne moramo samo sanjati o takvim pobjedama, jer je ipak Matija Ljubek “živi dokaz” da je uz puno truda i rada sve moguće i da mi mali ljudi možemo, ako to dovoljno jako želimo, ostvariti sve naše snove. S jedne strane je istina da ljudi prestaju cijeniti prave vrijednosti i općenito zaboravljaju na te pobjedničke trenutke svih naši sportskih velikana, a s druge strane uvijek postoji ona mala nekolicina sportskih entuzijasta koji na mnoštvo načina pokušavaju održati te vrijednosti spomenicima i različitim vrijednim priznanjima mukotrpnih života naših najboljih sportaša. Tako i mi mislimo da smo ovim našim radom odali počast jednom od naših sportskih junaka, “vječna mu slava i hvala, počivao u miru”.

“Legendarni ljudi ne žive
samo u legendama onih
koji ostaju.

Veliki životi rađaju se u
malim ljudima ostavljajući
trag koji je uvijek
jednostavan i iskren.

Prvacima se ne postaje,
već živi. Pravilo je uvijek
samo u velikom, čistom srcu.
Tko ima hrabrosti otvoriti ga,
taj pronalazi svoj put.”

Desa Marijeta

9. LITERATURA

1. Drpić, A. (2001). Matija Ljubek – Slavonac sa zlatnim veslom. U: A. Drpić i Z. Kovačević(ur.) Olimp. Zagreb: Intergrafika.
2. Hrvatski olimpijski odbor. (1995). Olimpizam u Hrvata. Zagreb: Intergrafika.
3. Matija Ljubek. (2004). Uzeto 7.12.2005. sa www.pekma.ploce.com.hr/hr/matija.html
4. Matija Ljubek.(?). Uzeto 7.12.2005. sa: www.wikipedia.org/wiki/Matija.Ljubek
5. Nagrada HOO-a – MATIJA LJUBEK.(?). Uzeto 7.12.2005. sa: www.hoo.hr
6. Olimpijske igre. (2000). Uzeto 7.12.2005. sa: www.bhdani.com/arhiva/158/citanka158.html
7. Veliki dan hrvatskog sporta.(2002). Uzeto 7.12.2005. sa: www.klik.hr/naslovnica/sport/200201160002047.html
8. Isječci iz novina, različiti izvori